

תיירות וצליינות בא"י – ד"ר יקי אשכנזי.

29.10.09 סיור באתרי נצרות סובב כנרת

הברית החדשה מורכבת מ-27 ספרים. החשובים ביותר הם 4 ספרי האוונגליון. האוונגליון ביוונית פירושו "הבשורה הטובה". המקור לשם הוא בספר ישעיהו נ"ב ז' – "מה נאוו על ההרים רגלי המבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אמר לציון מלך אלוהיד". מקור נוסף בישעיהו ס"א א' א'. את המילה בשורה תירגמו בתרגום השבעים בשם EUANGELISTHAI ומכאן השם אוונגליונים.

אזור הטבילה בירדן – קבוצת כנרת.

אתר תיירותי בבעלות ובאחזקת קבוצת כנרת.

מקום זה בא לציינן אירוע הפתיחה של יושו בגליל. כך זה בסיפור ובנרטיב הנוצרי, כלומר, האירוע הפותח הוא הטבילה.

מופע סיפור זה מופיע בכל הבשורות האחרות ואינו שונה כלל, ורק בבשורה ע"י יוחנן מצוין שם המקום בו נערכה הטבילה.

הבשורה (אוונגליון) על פי מתי – פרק ג' פסוקים 13-17 :

- "13) אז הגיע ישוע מן הגליל לירדן ובא אל יוחנן להיטבל אצלו,
- 14) אלא שיוחנן נסה להניאו מכוך באמרו: "אני צריך להיטבל אצלך, ואתה בא אלי?"
- 15) השיב לו ישוע ואמר: "הנח כעת, כי מן הראוי שנקיים את הצדק כלו." ויוחנן הניח לו.
- 16) ישוע נטבל ועלה מיד מן המים. אותה עת נפתחו השמים והוא ראה את רוח אלהים יורדת כיונה ובאה עליו.
- 17) והנה קול מן השמים אומר: "זה בני אהובי אשר בו חפצתי."

הבשורה ע"י מרקוס פרק א' 9-10 :

- 9) ויהי בימים ההם ויבא ישוע מנצרת מן הגליל ויטבל על-ידי יוחנן בירדן:
- 10) ויהי אך-עלה עלה מן-המים וירא השמים והנה נפתחו והרוח ירדה עליו בדמות יונה.

בבשורה ע"פ לוקס פרק ג' 21-22 :

- 21) פאשר נטבל כל העם נטבל גם ישוע; ובעודו מתפלל נפתחו השמים:
- 22) ורוח הקדש ירדה עליו בדמות גשמיית כיונה, וקול הנה מן השמים: "אתה בני אהובי, בך חפצתי:

הבשורה ע"פ יוחנן – פרק א' 26-28 :

- 26) השיב להם יוחנן ואמר: "אני מטביל במים, אבל ביניכם עומד אחד שאינכם מכירים אותו. (27) הוא הבא אחרי ואני אינני ראוי להתיר את שרוך נעליו.
- 28) כל זה קרה בבית עניה מעבר לירדן, במקום שהיה יוחנן מטביל.

בתרגום אחר נכתב:

- כ"ו: ויען אתם יוחנן ויאמר אנכי מטביל במים א □ איש עמד בתוככם אשר □ א ידעתם אתו:
כ"ז: זה הבא אחרי אשר הנה לפני ואני קלתי מהתיר לו שרו □ נעליו:
כ"ח: זאת היתה בבית הערבה מעבר לירדן אשר יוחנן הנה מטביל שמה:

יוחנן המטביל - יהודי בן אחד הכפרים שבהרי יהודה, שפעל במאה ה-1 לפני הספירה. יוחנן טען שקץ הימים ויום הדין האלוהי קרבים ובאים, וקרא ליהודים השואפים להינצל מעונש להתוודות על חטאיהם, לחזור בתשובה ולהיטבל.

יוחנן העניק משמעות חדשה למצוות הטבילה המקראית. הוא ראה בה אמצעי לטיהור הגוף מחטא לאחר שהנפש טוהרה באמצעות חזרה בתשובה. יוחנן הוא שהטביל את ישוע בנהר הירדן והכריז כי הוא המשיח שבא לכפר על חטאיהם של בני האדם.

במסורת הנוצרית נחשב יוחנן לבנה של אלישבע, אחות מרים, אם ישוע. המלאך, שבישר למרים על הריונה הפלאי, נתן לה אות לאמיתות דבריו - הריונה של אלישבע.

יהודים רבים בני התקופה ראו ביוחנן המטביל נביא, בן דמותו של הנביא אליהו. יוחנן הוצא להורג בידי מושל הגליל, הורדוס אנטיפס, לאחר שיוחנן הוכיח אותו על כך שנשא אישה האסורה עליו על פי דין תורה. חסידיו האמינו כי הוא קם לתחייה לאחר הירצחו.

כאשר הגיעו עולי הרגל במאה ה-3 הם איתרו את מקום הטבילה עם סביבות מעבר הגלגל (ליד יריחו). היוונים האורתודוקסים מקיימים את טקס הטבילה **ב"קאסר אל-יהוד"**, (אתר הטבילה על גדות נהר הירדן הוא אתר מקודש המזוהה כמקום בו ע"פ המסורת הנוצרית, הוטבל ישו ע"י יוחנן המטביל. כברית החדשה מצוין כי אירוע זה שימש כ- "לידה הרוחנית" של ישו, בניגוד ללידה הגשמית שארעה בבית לחם. על כן, אתר הטבילה הינו אתר בעל חשיבות רבה ביותר בעולם הנוצרי ונחשב כשלישי בקדושתו לעולם הנוצרי (לאחר כנסיית המולד בבית לחם וכנסיית הקבר בירושלים).

שאר המאמינים טובלים באתר הטבילה בירדן - בקבוצת כנרת. ולמה דווקא כאן: א. קשה להגיע מבחינה ביטחונית אל קאסר אל יהוד (הביקור תיאומים עם הצבא ...) ב. אצל עדות נוצריות רבות חשובה הסימבוליקה במעשה הטבילה במי הירדן (המים חשובים) ולא מקום הטבילה כפי שכתוב בבשורות, מלבד בבשורה ע"פ יוחנן: "ויבא ישו הגלילה להיטבל בירדן". קבוצת כנרת הוכיחה אקט שיווקי תיירותי בכך שהקימה לקהל הנוצרים המאמינים אתר טבילה יפה ונוח עם כל השירותים הנלווים.

משמעות הטבילה עמוקה יותר בנצרות, יש בה משום התגלות שכן היא מבטאת את התגלותו של המשיח. בבשורה ע"פ מרקוס סיפור ישו מתחיל בטבילה. ישו מגיע ליוחנן שהיה ידוע כמטביל יהודי שנהג להטביל אנשים. זו טבילה רוחנית שמטרתה פתיחת מלכות השמים. זו אינה טבילה מטהרת ואינה קשורה לעבודת הקודש.

יוחנן המטביל נזכר הרבה מאד כברית החדשה. הבשורה ע"י מרקוס נפתחת ביוחנן: "ויבא יוחנן לטבל במדבר והוא קרא לעם לשוב מדרכם ולהטבל לסליחת עונם". (א' - 4). ראשוני הנוצרים אימצו את דמותו הנערצת והמוכרת לקהל כאשר כבר לא היה בחיים, יותר מדמותו של ישו. ובכך חיזקו את הסיפור של ישו - "הוא הקול הקורא במדבר, הוא הטביל את ישו בירדן, ישו עלה לשמים, השמים נפתחים ורוח הקודש בדמות יונה יורדת לעם **העליה מן המים זו התגלות. ישו מתגלה כמשיח וברגע שעלה מן המים חל החיבור האולטימטיבי בין האב, הבן ורוח הקודש - השילוש הקדוש (Trinity)** - מושג המציין את הדוגמה המרכזית של הדת הנוצרית. דוגמה זו קובעת כי האל מורכב משלוש ישויות נבדלות זו מזו: האב, הבן ורוח הקודש. כ"א מהן היא אלוהית ובו זמנית ישנו רק אלוהים אחד.

בנצרות שבעה סקרמנטים (סקרמנט - ביוונית דבר קדוש) Sacramentum. בנצרות- הסימן החיצוני של החסד האלוהי. **שבעת הטקסים הקדושים**: טבילה, חתימה, טקס נישואין, מיסה, וידוי, משיחה אחרונה, ההסמכה.

המשמעות העמוקה של אקט הטבילה - כל מאמין נכנס אל דת המשחיים באמצעות הטבילה. ברגע הטבילה רוח הקודש יורדת, מכוונת את הנפש למשולש הקדוש, התגלמות הרוחניות בשלמותה ללא כל צורה של חומריות. זהו טקס הכניסה לדת הנוצרית.

טבריה - החל מהמאה ה-4 מתחילה להתפתח מערכת יחסים בין יהודים לנוצרים. טבריה היא עיר יהודית ונשארת כזו מאות שנים אח"כ. הנוצרים מגיעים אליה במאה ה-5 ומתחילים לשמוע על בישופים (ראשי כנסיות) וזה אומר שכבר יש קהילה נוצרית.

טבריה היא אחת מן הערים העתיקות בא"י, הקיימת ברציפות מיום היווסדה ע"י הורדוס אנטיפס (4 לפנה"ס – 38 לספירה). העיר טבריה נקראה ע"ש הקיסר טבריוס (37-14 לספירה) והוענקה לכבודו של הקיסר טבריוס לרגל יום הולדתו ה-60. (לפי אבי יונה).

מגדל – אתר החפירות הארכיאולוגיות של מגדל.

בחפירות ארכיאולוגיות שעורכת רשות העתיקות באתר המיועד לבניית מלון בחוף מגדל במושב מגדל, נחשף מבנה בית כנסת מימי הבית השני, (מ-50 לפנה"ס ועד 100 לסה"נ), ובמרכזו אבן שעליה חרוטה מנורת שבעת קנים, שטרם נראתה כמוה. את החפירה ניהלו דינה אבשלום-גורני וערפן נג'ר מרשות העתיקות.

בעת החפירות נחשפו אולם המרכזי של בית הכנסת, גודלו כ-120 מ"ר וספסלי אבן ששימשו כמושבים לבאי בית הכנסת, נבנו בצמוד לקירות האולם. רצפתו עשויה פסיפס וקירותיו טווחו בטיח צבעוני (פרסקו). באולם נחשפה אבן רבועה, מעוטרת בתבליטים מארבעת צדדיה ובחלקה העליון. על האבן חקוקה מנורת שבעת קנים העומדת על רגל, שבסיסה משולש, ומשני צדדיה אמפורות (קנקנים).

מנהלת החפירה, דינה אבשלום-גורני: "מדובר בממצא מרגש ויחיד במינו. זו הפעם הראשונה בה נחשף עיטור מנורה מהימים בהם בית המקדש עוד עמד על תילו. זו המנורה הראשונה שמתגלה בקונטקסט יהודי, המתוארכת לימי בית שני (ראשית התקופה הרומית).

"ניתן להעריך שהחריטה שמופיעה על האבן שחשפה רשות העתיקות, נעשתה על ידי אמן שראה כמו עיניו את מנורת שבעת הקנים בבית המקדש בירושלים. בית הכנסת שנחשף, מצטרף ל-6 בתי כנסת בלבד המוכרים בעולם, מתקופת בית שני".

מבנה בית הכנסת נמצא במגדל (בגרסה הארמית - מגדלא), שמוזכרת במקורות היהודיים. במרד הגדול, תפסה **מגדל** מקום חשוב, ולמעשה, הייתה בסיסו העיקרי של יוסף בן מתתיהו (יוסיפוס פלאביוס), מפקד המרד בגליל. **מגדל** המשיכה להתנגד לרומאים גם לאחר כניעת הגליל, וכניעתה של טבריה בפני הרומאים. באותם ימים של תקופת בית שני (לפני כ-2000 שנים), שקקו חופי הכנרת ישובים יהודיים. ישובים אלו היו על פי רוב ישובי חקלאיים ודייגים אשר. אחת העדויות ההיסטוריות המרכזיות לנושא זה מגיע מההיסטוריון יוסף בן מתתיהו, כשתיאר את הקרב הימי בעיירה מגדל, בזמן המרד הגדול (שנת 66-70 לספירה). יוספוס מספר כי לאחר נפילת טבריה בידי הרומאים, נאספו הלוחמים היהודים בעיר טריכאה (מגדל של היום) והכינו עצמם לקרב. הלוחמים הפכו את סירות הדייג שברשותם לסירות מלחמה. כאשר פרצו הרומאים לעיר נמלטו הדייגים בסירותיהם ובלב הכנרת ניהלו קרב ימי נואש מול צבאו המאורגן של אספסינוס אשר נלחם בהם מרפסודות גדולות. והרי תאור הקרב המצמרר מפי יוסף בן מתתיהו:

"את היהודים הניסו יחד, ולא היו יכולים לא לברוח אל החוף שהיה בידי האויב ולא היו יכולים לנהל קרב ימי בתנאים שווים, כי הסירות של היהודים היו קטנות מדי, ולא היו יפים אלא לצרכי ליסטאות, אבל היו חלשים מדי נגד הרפסודות.... לבסוף ניסו היהודים שהיו מכותרים בתוך סירותיהם להבקיע להם דרך אל החוף. וכשניסו לעלות לחוף, נדקרו רבים בחניתות האויב, לפני שהספיקו לעלות אל החוף. רבים קצו ועלו לחוף ושם נהרגו בידי הרומאים. כל הים היה נראה צבוע בדם, וכאילו מלא גוויות, כי שום איש לא היה יכול להינצל." מלחמות היהודים ג, י, ט.

הישוב מגדל קשור למרים המגדלית. "מגדלא" מוזכרת במקורות הנוצריים, (לוקס ח'): "מרים הנקראת מגדלית". בסיפור זה יש ריח של איזשהו קונטקסט חברתי היסטורי. נשים הצטרפו ל-12 התלמידים של ישו ונתנו להם לאכול, סוג של משרתות. המאמינים טוענים שישו ריפא אותן ומדגיש את מרים שממנה גורשו 7 רוחות רעות – 7 תחלואות.

יש האומרים שמגדלה זה לא ציון מקום, יש עוד ערים ומקום בא"י שקראו להם מגדל. הזיהוי של מרים ממגדל כבר מופיע במאה ה-5 ומבחינת המורשת הנוצרית הזיהוי סגור! מה שמחזיק את הקשר הפוטנציאלי למקום היא העובדה שמרים הייתה האדם היחיד שזכה להיות נוכח בשלוש האירועים הקשורים בישו: הצליבה, הקבורה והתחייה. בכל שלושת התופעות נכחו רק נשים. פעולותיה הן נעשות באמונה ובדבקות יתרה, כמו נשים אחרות שעשו פעולות כאלו.

מרים מגדלנה היא אחת מדמויות הנשים הקדושות בנצרות העולמית. מספרים, שהיא יחד עם מרים אמו של ישו טיפלו בגופת ישו לאחר שהורד מן הצלב, שהיא הייתה אשתו של ישו והרתה ממנו.

הסיפור האוונגלי מספר את שאר הסיפור הכריסטאני – **CHRISTOS = משיחיות** . סיפורו של ישו מופיע בשלוש הבשורות הראשונות: ע"פ מתי, מרקוס ולוקס, והן נקראות **סינופטיים** (ביוונית Synoptikoi שפירושה **תמציתיים**, כלומר אפשר לראות אותם יחד, הם משלימים אחד את השני ומקבלים תמונה אחת. בחלק הראשון של שלושת האוונגליונים הנ"ל תופס מקום סיפורו של ישו בגליל.

מקום האושר – הר האושר –

הר האושר - קרקע שנרכשה במקום זה ע"י הוטיקן ועליה הקימו כנסייה שבאה לסמל את הדרשה על ההר בשורה עפ"י **מתי פרק ה' 3-11** . 8 פסוקים המהווים אבן היסוד של תורת החסד הנוצרית, והיא היא הברית החדשה במשמעות התיאולוגית. הפסוק הפותח את הפרק מזכיר את סיפור משה בהר סיני. 1: כְּרָאוּתוֹ אֶת הַמּוֹן הָעַם עֲלֵה בְּמַעְלֵה הַהָר וּיֵשֶׁב, וְתִלְמִידָיו נִגְשׂוּ אֵלָיו.
2 פָּתַח פִּי וְלָמַד אוֹתָם בְּאָמְרוֹ:
3 "אֲשֶׁרִי עֲנִי הָרוּחַ, כִּי לָהֶם מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.
4 אֲשֶׁרִי הָאֲבָלִים, כִּי הֵם יִנְחָמוּ.
5 אֲשֶׁרִי הָעֲנָוִים, כִּי הֵם יִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ.
6 אֲשֶׁרִי הָרַעֲבִים וְהַצְּמָאִים לְצַדֵּק, כִּי הֵם יִשְׂבְּעוּ.
7 אֲשֶׁרִי הָרַחֲמָנִים, כִּי הֵם יִרְחָמוּ.
8 אֲשֶׁרִי בְרֵי לֵבָב, כִּי הֵם יֵרְאוּ אֶת אֱלֹהִים.
9 אֲשֶׁרִי רוֹדְפֵי שְׁלוֹם, כִּי בְנֵי אֱלֹהִים יִקְרְאוּ.
10 אֲשֶׁרִי הַנִּרְדָּפִים בְּגִלְל הַצַּדֵּק, כִּי לָהֶם מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.
11 אֲשֶׁרִיכֶם אִם יִחַרְפוּ וְיִרְדְּפוּ אֶתְכֶם וַיַּעֲלִילוּ עֲלֵיכֶם בְּגִלְלִי.
אשרי, מבורך = ביאטי = ביוונית. על כ"א מויטראזי החלונות בתוך הכנסייה מופיע אחד מהפסוקים האלו. הכנסייה בנויה כך שהאנשים ילכו בה בצורה אמבולטורית (ניידת). תנועת ההליכה בתוך הכנסייה היא עם כיוון השעון. על הרצפה כתובות 7 המידות הטובות של האדם כנגד 7 המידות הרעות. 7 ה**טובות**: אמונה, תקווה, אהבה, תבונה, מתינות, אומץ, וצדק. 7 הרעות: עבודת אלילים, פלגנות, תאוה מינית, זעם, גאווה, ראוותנות ורכושנות.

במרכז הכנסייה מזבח עליו צלב מזהב, ציור של דג ומתחתיו כתובת ביוונית: 'ישו המשיח, בן האלוהים, המושיע'.
איכטוס = Ixthys ביוונית דג. זהו הסמל האמנותי הראשון של ישו. סמל הדג ביוונית – איכטוס ראשי תיבות של **ICTUS=IESOUS** – ישוע **XRISTUS** – המשיח – **TEOU** – אלוהים **YIOS** – בן **SOTER** המושיע. מכאן: "ישו המשיח, בן האלוהים, המושיע".

מתי פרק ה' 18-22 :

18 . אָמֵן . אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם, עַד אֲשֶׁר יַעֲבְרוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֶף יוֹד אַחַת אוֹ תֵּג אֶחָד לֹא יַעֲבְרוּ מִן הַתּוֹרָה בְּטָרִם יִתְקִים הַכֹּל.
19 . לְכֵן כָּל הַמִּפְרֵי אַחַת מִן הַמִּצְוֹת הַקְּטָנוֹת הָאֵלֶּה וּמְלַמֵּד כִּךְ אֶת הַבְּרִיּוֹת, קִטּוֹן יִקְרָא בְּמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם. אֲבָל כָּל הָעוֹשֶׂה וּמְלַמֵּד, הוּא גָדוֹל יִקְרָא בְּמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.
20 . אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם, אִם לֹא תִהְיֶה צַדִּיקְתְּכֶם מְרֻבָּה מֵצַדִּיקַת הַסּוֹפְרִים וְהַפְּרוֹשִׁים לֹא תִכְנְסוּ לְמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם."
21 . "שְׁמַעְתֶּם כִּי נֹאמֵר לְרֵאשׁוֹנִים 'לֹא תִרְצַח', וְכָל רוֹצֵחַ יִחֲיֶיב לְדִין'.
22 . וְאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם: כָּל הַכּוֹעֵס עַל אָחִיו יִחֲיֶיב לְדִין; הָאוֹמֵר לְאָחִיו 'רִיק' יִחֲיֶיב לְמִשְׁפַּט הַסֵּנֶהֶדְרִין; וְהָאוֹמֵר 'אֹוִיל' יִחֲיֶיב לְאֵשׁ גִּיהֵנוֹם.
דרשה זו היא הבסיס של תורת החסד. משה עלה להר סיני לקבל את התורה וכשירד אל העם ראה את מעשה העגל. סימבוליקה- ישו, הר סיני, הר האושר והתורה. הדרשה על ההר בנויה באופן כזה של מצווה ותגובה ישו למצווה.

מתי פרק ה' פסוק 17 –

"אֵל תִּחַשְׁבוּ שְׁבֹאתֵי לְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה אוֹ אֶת הַנְּבִיאִים; לֹא בְּאֵתִי לְבַטֵּל כִּי אִם לְקִיָּם." כלומר, לא באתי להפר את התורה. מה שכתוב בה אינו מספיק, צריך אמונה, רצון.

2 התורות עומדות אחת מול השנייה, תורת המצוות – נעשה ונשמע ותורת החסד שמכניסה למלכות השמיים את כל מה שפתחנו בו. זה מה שמבדיל בין התפיסה הנוצרית לתפיסה היהודית; ברית חדשה מול ברית ישנה; ישראל כבשר מול הרוח.

כנסיית הר האושר היא כנסייה קתולית שנמצאת תחת ניהולו של המסדר הפרנציסקני שהוא המסדר הגדול שבין מסדרי הזרם הקתולי. בסמוך לכנסייה שוכן מנזר בו מתגוררות נזירות שרובן ממוצא איטלקי ולכן קיבל המנזר את הכינוי האכסניה האיטלקית. הכנסייה ממוקמת על הר האושר המתרום כ-125 מטרים מעל פני ים כנרת ובו תצפית יפה על האזור. **הר זה ידוע גם בשמות הר נחום או הר הביאטיאדים ("הר המבורכים" בלטינית)**. בהתאם למסורת הנוצרית על הר זה נשא ישו את "דרשת ההר" בה נכללים עיקרי תורתו. בהר האושר בחר ישו בשנים עשר מתלמידיו הידועים בברית החדשה כשנים עשר השליחים. **כנסיית הר האושר** הבנויה אבני בזלת נחנכה בשנת 1938 על פי תוכניתו של האדריכל האיטלקי הידוע **אנטוניו ברלוזי** אשר בנה כנסיות רבות ברחבי א"י למשל: בי-ם: כנסית כל העמים הנקראת גם גת שמנים, או כנסיית היגון; כנסיית דומינוס פלוויט = האדון שבכה"; כנסיית הביקור; כנסיית הבשורה בנצרת; כנסיית ההשתנות בהר תבור ועוד. הכנסייה בנויה בצורת מתומן ולה 8 צלעות, ובכל צלע כתוב פסוק אחד מדרשת ההר. כל פסוקי "דרשת ההר" התחילו במילה 'אשרי' ומכאן שם המקום "הר האושר". ברצפת הכנסייה משובצים שבעה סמלים של מידות האדם הטובות על פי "נאום ההר": **תבונה, נדיבות, צדק, אומץ, אמונה, ענווה, תקווה**. לרגלי ההר נמצאו שרידים של כנסייה ומנזר קדומים המתוארכים לתקופה הביזנטית (324-638 לספירה).

בשנת 383 לספירה, הגיעה עולת רגל מספרד בשם אגריה (EGERIA) היא מתארת את האזור הזה, ומספרת לנו שבטבחה יש שלוש כנסיות: כנסייה לכבוד פטרוס, כנסייה לכבוד ריבוי הלחם והדגים וכנסייה לכבוד הדרשה על ההר (THE CERMON ON THE MOUNT) שתי כנסיות פעילות ואחת שרידים. אבל, הנקודה כאן היא שהכנסייה לכבוד הדרשה על ההר נבנתה על ידי הביזנטים למטה ואולי זו עדות על מיקום הדרשה למטה, ולא למעלה.

- הכנסייה נבנתה ב-1938 כחלק מתנופת בניה בעולם הקתולי האיטלקי, תוצאה של איזושהי אידיליה בין השלטון של מוסוליני לבית הוותיקן. מיום שרומא נכבשה ע"י גריבלדי ראש הכנסייה הקתולית ראה עצמו אסיר ברומא. בשנת 1929 נחתם הסכם בין הכס הקדוש – קריית הוותיקן לבית ממשלת איטליה הפשיסטית בהנהגתו של מוסוליני ותקפים עד היום, ובו זכתה קריית הוותיקן למעמד של אחראית בלעדית על כל ענייני הכנסייה באיטליה.

טבחה – כנסיית הלחם והדגים, = עין שבע, = "הפטאפגון" = שבע מעיינות.

בשנת 1982 נחנכה הכנסייה מחדש. היא נבנתה על שרידי הכנסייה הביזנטית. בשנת 1932 הגיעו שני ארכיאולוגים גרמניים לאתר ובחפירותיהם גילו מבנים קדומים עם רצפות פסיפס שהשתמרו היטב. בחפירה זו התברר לחופרים איזה סיפור הכנסייה תסמל. בחזית המזבח של הבמה היה סלע טבעי שהכנסייה החדשה והקדומה נבנו סביבו, ופסיפס מסוף המאה ה-5 ובו מצוירים 2 דגים, סלסלה ובה 4 ככרות לחם. הכנסייה באה לאזכר את הסיפור שנמצא בכל הבשורות, ובסיפור אחד פעמיים. **מתי - פרק י"ד - 13-21; מרקוס - פרק ו' 30-46 - , סיפור ריבוי הלחם והדגים.**

- מתי - י"ד; 13-21 - 13** ישוע שָׁמַע וְנָסַע מִשָּׁם בְּסִירָה אֶל מְקוֹם שׁוֹמֵם, הוּא לְבֵדוֹ. כִּיִּן שָׁשְׁמְעוּ הַהַמּוֹנִים הֵלְכוּ אַחֲרָיו בְּרֶגֶל מִן הַעָרִים.
- 14 כְּשִׁיצָא רָאָה הַמּוֹן עִם רַב. הוּא נִתְמַלֵּא רַחֲמִים עֲלֵיהֶם וַרְפָּא אֶת הַחֹלִים שְׁבִינֵיהֶם.
- 15 הָעֵת עָרַב נִגְשׂוּ אֵלָיו תַּלְמִידָיו וְאָמְרוּ: "הַמְּקוֹם שׁוֹמֵם וְהַשְּׂעָה כְּבֵר מְאֹדָּה; שְׁלַח אֶת הַמּוֹן הָעֵם וְיִלְכוּ אֶל הַכְּפָרִים לְקַנּוֹת לֶחֶם אֲכָל."
- 16 אָמַר לֵהֶם יֵשׁוּעַ: "אֵינְהֶם צָרִיכִים לְלֶכֶת. תְּנוּ לֵהֶם אֲתֶם לְאָכַל."
- 17 הִשִּׁיבוּ לוֹ: "אֵינְהֶם לָנוּ פֶה אֶלָּא חֵמֶשׁ כְּפָרוֹת לֶחֶם וּשְׁנַיִ דָּגִים."
- 18 אָמַר: "הִבְיֵאוּ אֹתָם אֵלַי הִנֵּה."

- 19 הוא צנה את העם לשבת על הדשא, לקח את חמש כפרות הלחם ואת שני הדגים, נשא עיניו השמימה וברך. לאחר מכן בצע את הלחם ונתן לתלמידים והתלמידים נתנו לעם.
20 הכל אכלו ושבעו, וממה שנותר אספו שנים-עשר סלים מלאים.
21 מספר האוכלים היה כחמשת אלפים איש מלבד הנשים והטף..

מרקוס ו' 30-46 30 ויקהלו השליחים אל-ישוע ויגידו לו את-כל-אשר עשו ואת-כל-אשר למדו:

- 31 ויאמר אליהם באו אתם לבדכם אל-מקום חרבה ונחו מעט כי רבים היו הבאים והיצאים על-לאין-עת להם לאכול:
32 וילכו משם באניה אל-אחת החרבות לבד:
33 וההמון ראה אותם יוצאים וכיריהו רבים וירוצו שמה ברגליהם מכל הערים ויעברו אותם ויאספו אליו:
34 ויצא ישוע וירא המון עם רב ויהמו מעיו להם כי היו כצאן אשר אין-להם רעה ויחל ללמד אותם דברים הרבה:
35 ויהי כאשר רפה היום לערוב ויגשו אליו תלמידיו ויאמרו הנה המקום חרב והיום רד מאד:
36 שלח אותם וילכו אל-החצרים והכפרים מסביב לקנות להם לחם כי אין-להם מה-שיאכלו:
37 ויען ויאמר אליהם תנו אתם להם לאכל ויאמרו אליו הנלך לקנות לחם במאתים דינר לתת להם לאכל:
38 ויאמר אליהם כמה ככרות-לחם יש לכם לכו וראו וידעו ויאמרו חמש ושני דגים:
39 ויצו אותם לשבת כלם חברה חברה לבד על-ירק הדשא:
40 וישבו שורות שורות למאות ולחמשים:
41 ויקח את-חמשת ככרות הלחם ואת-שני הדגים וישא עיניו השמימה ויברך ויפרס את-הלחם ויתן לתלמידיו לשום לפניהם ואת-שני הדגים חלק לכלם:
42 ויאכלו כלם וישבעו:
43 וישאו מן-הפתותים מלוא סלים שנים עשר וגם מן-הדגים:
44 והאכלים מן-הלחם היו כחמשת אלפי איש:
45 ואחרי-כן האיץ בתלמידיו לרדת באניה ולעבור לפניו אל-עבר הים אל-בית צידה עד-שלחו את-העם:
46 ויהי אחר שלחו אתם ויעל ההרה להתפלל:

- סיפור נס ריבוי הלחם והדגים בברית החדשה מחדש את הברית הישנה. על ההר – הר האושר סיפור התורה, וכאן סיפור תיאולוגי של מסע במדבר. מסר נוסף הוא אמוני – ישו מרבה את 4 ככרות הלחם ו-2 הדגים- ביטוי למה שאמונה יכולה לעשות. מוכיח בשער – בא להראות את קטנותם וחוסר האמונה של התלמידים מול האמונה. גרסה שניה לסיפור נס הלחם והדגים נמצאת בבשורה עפ"י **מתי פרק ט"ו 32-39**, 32 קרא ישוע לתלמידיו ואמר: "נכמרו רחמי על העם. זה שלושה ימים הם נמצאים אתי ואין להם מה לאכל. אינני חפץ לשלח אותם רעבים פן יתעלפו בדרך".
33 אמרו לו תלמידיו: "מאין לנו במדבר די לחם להשביע המון רב כזה?"
34 אמר ישוע: "כמה כפרות לחם יש לכם?" השיבו: "שבע, ומעט דגים קטנים."
35 אז צנה את העם לשבת על הארץ;
36 לקח את שבע כפרות הלחם ואת הדגים ולאחר שברך, פרס ונתן לתלמידים והתלמידים נתנו לעם.
37 הכל אכלו ושבעו, וממה שנותר אספו שבעה סלים מלאים.
38 מספר האוכלים היה ארבעת אלפים איש מלבד הנשים והטף.
39 לאחר מכן שלח את העם, ירד לסירה והגיע אל אזור מגדן.

מרקוס פרק ח' 1-10

ויהי בימים ההם בהקבץ עם רב ואין להם מה-יאכלו ויקרא ישוע אל-תלמידיו ויאמר אליהם:

- 2 נכמרו רחמי על-העם כי-זה שלשת ימים עמדו עמי ואין להם לחם לאכל:
3 והיה בשלחי אותם רעבים לבתיהם יתעלפו בדרך כי-יש בהם אשר באו ממרחק:
4 ויענו תלמידיו ויאמרו אליו מאין יוכל איש להשביע את-אלה לחם פה **במדבר**:
5 ושאל אותם ויאמר כמה ככרות-לחם יש לכם ויאמרו שבע:

6 ויצו את-העם לשבת לארץ ויקח את-שבע ככרות הלחם ויברך ויפרס ויתן לתלמידיו לשום לפניהם וישמו לפני העם:

7 ולהם מעט דגים קטנים ויברך ויאמר לשום לפניהם גם-את-אלה:

8 ויאכלו וישבעו וישאו מן-הפתותים הנותרים שבעה דודים:

9 והאכלים כארבעת אלפים וישלחם:

10 וירד באניה עם-תלמידיו ויבא אל-גלילות דלמנותא:

היו 2 נסים של ריבוי הלחם והדגים. האחד בבטחה והשני בחופה הצפוני-מזרחי של הכנרת, ייתכן באזור בית ציידא על תל הדר, ואולי בארץ הגרגשים- הגדריים- הגרזיים = בכורסי. (בסיפור נס החזירים מרקוס ה' 1).

חקר הברית החדשה וההתעסקות עם דמות ישו מוביל אותנו לכל מיני כיוונים. הברית החדשה הוא ספר אמוני דתי ומחבריו מנסים להעביר לנו מסר.

הכנסייה והמתחם שמסביב לה שייכים לנזירים מהמסדר הקתולי הבנדיקטיני. זרם בנדיקטי הוא מסדר נזירים מערבי הקדום בעולם, מהמאה ה-5. הם היו הראשונים שהתארגנו במסדר. בסוף שנות ה-70 של המאה ה-20 החליטו הבנדיקטים לעשות עבודת שיקום ולבנות את הכנסייה על פי מתכונת של הכנסייה מהמאה ה-5. על תוואי הקירות הקדומים נבנתה הכנסייה החדשה. את פנים הכנסייה עיצבו לפי ספר ההוראות כיצד יש לבנות כנסייה, בין השאר ללא תמונות ופסלים. בכנסייה חצר פתוחה – אטריום- המוקפת בטורי עמודים – פורטיקו (מבנה מקורה הנישא על עמודים), היוצר מסדרון מרובע מקורה והמקיף חצר פתוחה שבמרכזה בור מים. בחצר זו נטבלו אלו שלא נטבלו קודם כדי שיוכלו להיכנס אל תוך הכנסייה. נרתקס – המבואה – מסדרון שלפני הכניסה אל תוך המבנה. 3 דלתות המחלקות את הכנסייה ל-3 סיטראות (אגפים), ציבור המאמינים נכנס בדלת הדרומית ויוצא בדלת הצפונית, הדלת האמצעית הגדולה מביניהן נפתחת רק לבישוף. המתפללים ניגשים לבמה – למזבח העומד מעל סלע עס ריבוי הלחם והדגים' ולמרגלותיו הפסיפס עם דמויות המושפעות מאזור הנילוס. הרצפה ברובה הגדול מן המאה ה-5. ליד המזבח סורג המבדיל בין הקהל לבין הכמרים, שם נתנו להם לאכול מן המזבח. הכנסייה – האולם בנוי בצורת צלב בכיוון צפון דרום. זו הכנסייה היחידה בארץ הבנויה בצורת צלב. באמבולטריום – המעבר ההיקפי סביב האפסיס מושב משותף ל-12 השליחים – סינטרונום- ועליו יושבים רק הכמרים בעלי ההסמכה לכהונה ובאמצע יושב הבישוף ..

ישנן כנסיות עד למאה ה-5 שיש להן 3 אפסיסים הן בצורת תלתן. כאן את האפסיסים הפכו לחדרים: חדר צפוני – **פרוטוזיס** – משמש להכנת הלחם והדגים והחדר הדרומי – **דיאקוניקון** – משמש את ראשי הכנסייה לשמירת בגדי הכהונה וספרי התפילה.

טבחה בעברית (מלשון 7) נקרא המקום עין שבע על שם ריכוז גדול של נביעות רובם גופרתיים. ביונית נקרא המקום **הפטאפגון - שבעת המעינות**. החשוב במעינות הוא עין נור הנובע בתוך בריכה מתומנת מרשימה. עין שבע, המעיין השני בחשיבותו, נובע ליד בית דו קומתי השיך למסדר הפרנציסקאני. לפני כניסתנו בשער האתר ניצב משמאלנו אגן טבילה (בפטיסטריום) נוצרי מהמאה החמישית, שהיה בשעתו בכנסייה ליד חבורן (אבן טבילה עד למאה ה-7 הייתה מחוץ לכנסייה, במאה ה-7 הוכנסה אל תוך הכנסייה).

טבחה ידועה בנצרות כמקום שבו ביצע ישו את נס הלחם והדגים, וכיום מצויה במקום כנסייה חדשה, שנבנתה על שרידיה של כנסייה מהתקופה הביזנטית. על פי המסופר בספר מתי בברית החדשה האכיל ישו 5000 איש בעזרת חמישה ככרות לחם ושני דגים בלבד, ובגרסה אחרת- נאספו 12 סלים מלאים בככרות לחם ודגים, 12 סלי הברכה והשפע העולה שנועדו ל-12 שבטי ישראל מקוראי האלוהים, סימבוליקה ל-12 השליחים – התלמידים של ישו. כמו כן מאמינים הנוצרים כי במקום זה התרחש נס נוסף בו, לאחת מותו, התגלה ישו למאמיניו הדייגים והוא ציווה על שמעון (הלו הוא פטרוס) להמשיך את דרכו ויאמר אליו ישוע: "רעה את צאני". לכנסייה המודרנית בצורת בזיליקה, חצר מבוא יפה ובה מזרקה, ובתוך האולם המרכזי שיחזור של הפסיפס המקורי מן המאה

הרביעית לספירה ובו כתובת יוונית, עיטור לחם ודגים ועוד. מתחת ללוחות זכוכית ניתן להבחין בשרידי האפסיס של הכנסייה הביזנטית מהמאה הרביעית. בצלע ההר, מעבר לכביש, נראית מערה קטנה הנקראת מערת איוב. על פי המסורת התגורר בה איוב בכואו לרחוץ במי המעיין שעד היום רבים חושבים שיש לו סגולות מרפא.

גם הנוצרים וגם היהודים אימצו את מבנה הבזיליקה.

הכנסיות נבנו החל מהמאה ה-4 בכיוון מזרח – לכיוון זריחת השמש. השמש היא אור העולם, אור החיים. ישו אמר 'אור החיים ובלעדיו אין חיים'.

הכנסייה הזו נבנתה כי היה צורך לבנותה. לא הייתה באזור קהילה נוצרית, אך מטרתה הייתה למען קהילת עולי הרגל, כמו בהר האושר-כנסיית צליינים, והמטרה היא סימבולית. הכנסייה הקדומה היא אחת מהכנסיות הקדומות. הכנסייה הראשונה נבנתה בשנת 315 ברומא. עד אז הנוצרים קיימו פולחן ביתי – **דומוס אקלזיה - בית התכנסות, ז"א בית מגורים המשמש כמקום לתפילה.**

הכנסייה בטבחה מיוחסת לימי הקיסר קונסטנטינוס (324-337) שנודע העיקר בשל קידום מעמדה של הנצרות באימפריה הרומית והכריז עליה כדת הרשמית של האימפריה. אפיפניוס מסלמיס שבקפריסין (402-310), היה אחד מאבות הכנסייה הנוצרית, והיה ידוע ברדיפותיו אחר תורות כפירה ומינות בעת ביקורו בא"י. אפיפניוס מנה **82 כפירות וכתב חיבור על קבוצת אביונים**, תלמידיו של ישו אשר טענו:

(א) צריך לשמור את כל מצוות תורת משה.
(ב) הגויים אשר רוצים להיות תלמידיו של ישו הנוצרי חייבים לעשות ברית המילה ולשמור את כל מצוות תורת משה.

(ג) ישו הוא המשיח שיבוא אך הוא לא אלוהים.

(ד) ישו אינו נולד מבתולה, כי אם הוא הולד על ידי יוסף.

(ה) פאולוס (או פולוס, או שאול) מטרוסוס (או מתרוסוס, או התרסי) היה משומד מהתורה.

האביונים אינם מאמינים בספרי הברית החדשה ומאמינים בלבד בספרי התנ"ך ובספר הבשורה על פי מתי. ספר הבשורה על פי מתי אשר האביונים השתמשו היה כתוב בעברית והיה קטן מן ספר הבשורה על פי מתי הכתוב ביוונית זה שהקתולים משתמשים בו.

הם נקראים אביונים כי הקתולים כך כינו אותם ומשום שהיו בעלי דעה אביונית על ישו.

האביונים היו התלמידים האמיתיים של ישו המשיח, כי ישו אמר אשר הוא לא בא לבטל את התורה ואשר לעולם אף אחת מצווה של התורה לא תבטל ואשר אנחנו חייבים לשמור את כל מצוות התורה (**מתי ה, יז-ט**). מכאן רואים שישו לא רצה לעקור שום דבר מהתורה אלא לחזק דברים שלא הקפידו בהם. והוא לפי המבואר בהמשך בין אדם לחברו, והנהגות מוסריות שראוי לכל אדם שרוצה במלכות שמים להקפיד בהם. ויתכן שהיה מרוגז על הפרושים שדקדקו בין אדם לחברו ולא בין אדם למקום.

אפיפניוס, נזיר שחי בארץ ישראל באמצע המאה הרביעית לספירה, מספר על ניסיונו של יהודי מומר מטבריה, יוסף שמו, להחדיר את הנצרות לגליל התחתון. הקיסר קונסטנטינוס (337-306) אהד את פעולותיו של יוסף ועל כן העניק לו את תואר הכבוד "קומס" שפירושו "ידיד". יוסף הקומס נתמנה כאחראי על בניין כנסיות בעריהם ובכפריהם של היהודים בגליל. לדברי אפיפניוס ניסה יוסף לבנות בטבריה כנסייה על מקומו של מקדש הדריונוס שבנייתו לא נסתיימה, אולם הוא נתקל בהתנגדות עזה של יהודי המקום. הוא בונה 3 כנסיות בטבריה, בציפורי ובבטחה – אפטאפגון – ביוונית "שבע המעינות", זוהי הכנסייה המאוחרת יותר בבטחה, ובה נמצאו כתובות על הרצפה ובהן מופיעה המילה "פטריארכוס" – ראש כנסייה של אזור גדול.

"כיוון שכך, החל [יוסף הקומס] לבנות בטבריה. בעיר היה כבר קיים מקדש גדול עד מאוד – דומני כי הדריוניאון נקרא שמו – אולם הואיל והדריוניאון זה נותר בלתי שלם, ביקשו תושבי העיר להפוך אותו למרחץ. משגילה אותו יוסף, השתמש בו כבעילה, וכיוון שכבר מצאו בנוי אבנים מסותתות ומתנשא לגובה של כארבע

אמות [כשני מטרים] החל שם את מלאכת בניית הכנסייה... למרות שאנשים אלה (היהודים) הכשילוהו לעיתים קרובות, בנה בכל זאת לאחר מכן על חלק כלשהו משטח המקדש אשר בטבריה, הקים של כנסייה קטנה, עזב את המקום והתיישב בבית שאן. גם בדיוקסריה [היא ציפורי] ובמקומות אחרים הביא לידי גמר בנייני כנסיות" (אפיפניוס, פאנאריון 12, תרגום ז' רובין).

מרטריוס – היה נזיר ממשיכיו של סבאס מייסד תנועת הנזירות במדבר יהודה. מרטריוס נתמנה בשנת 478 לפטריארך של ירושלים ושיקם כנסיות. מנזר מרטריוס במעלה אדומים.

כנסיית פטרוס הקדוש הכנסייה הפרנציסקאנית

נס נוסף שקרה בטבחה, לפי המסורת, הוא ההתגלות השלישית של ישו לאחר מותו על הצלב, שמתואר באוונגליון, הבשורה על פי יוחנן (יוחנן 21, 17-4). הכנסייה שקמה לאות האירוע הזה, נקראת כנסיית פטרוס הקדוש, או בכורת פטרוס .

הכנסייה הראשונה נבנתה כאן בסוף המאה הרביעית. בכתבי איגריה שעלתה לרגל לארץ הקודש בשנת 381-384 מתוארים מספר מקומות שבהם דרכה פעם כף רגלו של ישו. איגריה עולה לרגל לא"י אך היא לא הגיעה לכאן !!!

הכנסייה השנייה נבנתה במאה החמישית לספירה וככל הנראה נהרסה בשנת 614. הכנסייה השלישית נבנתה בסוף המאה השביעית או תחילת המאה השמינית לספירה. בימי הביניים היא הייתה מוכרת בשם Tabula Domini "שפירושו "שולחן אדוננו", או " , "Mensa Christi" שולחנו של ישו."

הכנסייה הרביעית, הקטנה, שוחזרה זמן קצר לאחר מכן, אך הצלבנים, שהגיעו לכאן בשנת 1099 מצאו רק את הריסותיה. הם שיחזרו אותה, אך בשנת 1187 הכנסייה נהרסה שוב בשל ההפסד של הצלבנים בקרב חיטים. לאחר מכן שחזרו את הכנסייה בשנת 1260, אך הממלוכים הרסו אותה בשנת 1263. הבישוף הפרנציסקאני של ארץ הקודש הורה לבנות כאן כנסייה חדשה בשנת 1933 .

בחצר הכנסייה עומד פסל שנתרם ע"י האפיפיור יוחנן פאולוס השני בביקורו כאן בשנת 2000. הפסל הוא של שתי דמויות, האחת עומדת – ישו- ומברכת את הדמות שכורעת ונותנת בידה שרביט- זו דמותו של שמעון פטרוס. הכנסייה נבנתה על סלע טבעי מעובד ומגולף. על קיומו של סלע זה יש עדויות כבר במאה ה-4. גרם מדרגות מוביל אל הסלע. מישוהו קידש את הסלע 'פה ישו האהוב ציווה את הראשונות לפטרוס'. הדברים האלה אמורים להגיע מרומא, וכאן נולד המעמד הפוליטי לאלה שהגיעו מרומא.

בפאניאס וברומא נולד הרעיון של כנסייה עולמית שבמרכזה עומד יורש .

פטרוס ואנדראס (שמעון ואנדרי בר-יונה) , יעקב ויוחנן בני זבדאי כולם מבית ציידא, הן הדמויות העיקריות הקשורות בכנסייה זו.

כאן מברך ישו את שמעון כִּיפָּא בארמית סלע (כינוי לאנשים חזקים) בביוונית פטרוס (פטרה – סלע).

הבשורה עפ"י יוחנן פרק כ"א : "אחרי כן הוסיף ישוע להיראות אל תלמידיו ליד ים טבריה. הוא הופיע בדרך זאת: שמעון פטרוס ותואמה, הנקרא דידימוס היו יחד עם נתנאל מכנא שבגליל ועם בני זבדי ושניים אחרים מתלמידיו. אמר להם שמעון פטרוס אני הולך לדוג, אמרו לו גם אנחנו באים אתך, הלכו ונכנסו לסירה ולא לכדו מאומה אותו לילה. עם בוקר עמד ישוע על החוף אך התלמידים לא הכירו שזה ישוע. אמר להם ישוע, בני אין לכם דגים? השיבו לו, אין. אמר להם: השליכו את הרשת מצידה הימני של הסירה ותמצאו. הם השליכו ולא יכלו עוד למשוך אותה מרוב דגים. הגיב התלמיד האהוב על ישוע ואמר לפטרוס – זה האדון. כאשר שמע שמעון פטרוס שזה האדון לבש את בגדו העליון כי גבו היה חשוף והטיל עצמו לים. אך יתר התלמידים באו בסירה הקטנה כשהם

גוררים את הרשת עם הדגים כי לא היו רחוקים מהחוף אלא כ 100 מ'. כאשר עלו לחוף ראו גחלים ערוכות ודגים מונחים עליהם ולחם. אמר להם ישוע, הביאו מן הדגים אשר לכדתם כעת. עלה שמעון פטרוס ומשך את הרשת אל החוף והיא מלאה דגים גדולים 153, ואף שהיו רבים כל כך לא נקרעה הרשת. אמר להם ישוע, בואו אכלו. אף אחד מהתלמידים לא העז לשאול אותו מי אתה כי ידעו שהוא האדון. ניגש ישוע, לקח את הלחם ונתן להם. לכן גם את הדגים. זו הייתה הפעם השלישית שישוע התגלה אל התלמידים אחרי קומו מן המתים.

"לאחר שאכלו אמר ישוע לשמעון פטרוס, שמעון בן יוחנן האם אתה אוהב אותי יותר מאלה? השיב לו, כן אדוני אתה יודע שאני אוהב אותך. אמר ישוע, רעה את טלאי. שאל אותו בשניה, שמעון בן יוחנן האם אתה אוהב אותי, השיב לו כן אדוני, אתה יודע שאני אוהב אותך. אמר לו ישוע, נהג את צאני. שאל אותו פעם שלישית, שמעון בן יוחנן האם אתה אוהב אותי? התעצב פטרוס על ששאל אותו בשלישית האם אתה אוהב אותי ואמר אליו, אדוני הכל אתה יודע, אתה יודע שאני אוהב אותך. אמר לו ישוע – רעה את צאני, אמן, אמן אני אומר לך כשהיית יותר צעיר חגרת את עצמך והלכת לאן שרצית אך כאשר תזקן תפרוש את ידיך ואחר יחגורך ויוביל אותך אל אשר אינך רוצה. זאת אמר ברמזו על אופן המוות שיכבד בו את אלוהים. לאחר אומרו זאת אמר אליו לך אחרי."

יש לנו כאן מספר דברים. ישוע בבניאס, בקיסריה של פיליפוס, בוחר את פטרוס הבכיר מכל תלמידיו, להיות ראש השליחים, הוא נתן לו את מפתחות השמים ואמר לו שאת מה שאתה נועל בשמים יהיה נעול בארץ, מה שאתה מתיר בשמים יותר בארץ. סיפור זה מופיע רק בבשורה עפ"י מתי.

מתי ט"ז 13 19

13 כְּשָׁבָא יֵשׁוּעַ אֶל סְבִיבוֹת קִיסָרְיָה שָׁל פִּילִיפּוֹס שָׁאֵל אֶת תְּלִמִּידָיו: "מָה אוֹמְרִים הָאֲנָשִׁים עַל בֶּן-הָאָדָם, מִי-הוּא?"
 14 הַשִּׁיבוּ: "יֵשׁ אוֹמְרִים, 'יֹחֲנָן הַמַּטְבִּיל'; אֲחֵרִים אוֹמְרִים, 'אֱלִיָּהוּ'; וְאֲחֵרִים - 'יְרֵמְיָהוּ אוֹ אֶחָד מֵהַנְּבִיאִים'."
 15 שָׁאֵל-אוֹתָם:--"וְאַתֶּם-מָה-אוֹמְרִים, מִי-אֲנִי?"

16 עָנָה-שְׁמֵעוֹן-כִּיפָא-וְאָמַר:--"אַתָּה-הַמְּשִׁיחַ, בֶּן-אֱלֹהִים-חַיִּים!"
 17 אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ: "אֲשֶׁרִיךְ שְׁמֵעוֹן בֶּר-יְוֹנָה, כִּי לֹא בָשָׂר וָדָם גִּלָּה לְךָ, אֲלֵא אָבִי שֶׁבְּשָׁמַיִם.
 18 וְגַם אֲנִי אוֹמֵר לְךָ כִּי אַתָּה כִּיפָא וְעַל הַצּוּר הַזֶּה אֲבַנֶּה אֶת קְהַלְתִּי וְשַׁעֲרֵי שְׁאוֹל לֹא יִגְבְּרוּ עָלֶיךָ.
 19 אֲתָן לְךָ אֶת מַפְתְּחוֹת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם וְכָל מָה שֶׁתֹּאסֵר עַל הָאָרֶץ יִהְיֶה אָסוּר בַּשָּׁמַיִם, וְכָל מָה שֶׁתִּתֵּיר עַל הָאָרֶץ יִהְיֶה מְתוּר בַּשָּׁמַיִם."

ישו שואל: מי הוא "בן האדם"? ביטוי בעל משמעות גאולית – האדם המכפר הוא הטיפוס של המשיח. שמעון עונה לו: אתה המשיח בן אלוהים חיים. ואז נתן ישו לשמעון=כיפא=פטרוס את המפתחות ומטיל עליו את התשתית לקהילת המאמינים.

הבשורה עפ"י יוחנן נתחברה בשנת 110. יוחנן הכיר את הסיפור של פטרוס שלא נכנס לבשורה. פטרוס מגיע לרומא. כבר בסוף המאה ה-1 יש מורשת פטראוסיאנית. פטרוס קיבל מישו את מפתחות מלכות השמים, נסע לרומא. פטרוס נחשב הבישוף הראשון של אנטיוכיה, ומאוחר יותר הבישוף של רומא, לכן נחשב גם האפיפיור הראשון. באותה עת האפיפיור היה רק ראש הקהילה הנוצרית, וכיום הקהילה גדלה לדת שלמה. לכן האפיפיור נחשבים ליורשיו של פטרוס, ולהם את סמכויותיו וזכויותיו. הם עונדים את טבעת הדייג, שמציינת את פטרוס כדמות הצדיק הדייג בעל המפתחות למלכות השמיים, שקיבל מישו. לכן המפתחות הם עד היום הסמל לסמכויותיו של האפיפיור. בשנת 67 לספירה נתפס על ידי הרומאים ונצל. לפי המסופר, הוא נצל הפוך. לכן הצלב הפוך כיום נקרא "צלב פטרוס".

כפר נחום - מוקד הפעילות של ישו בגליל, ומן הסתם הפך להיות מוקד עליה לרגל, מוקד צליינות. כפר נחום הינו ישוב עתיק יומין לרגלי חופה הצפוני של ימת הכנרת. זהו אחד האתרים החשובים ביותר בנצרות והוא המרכז לפעילותו של ישו בגליל. מהחפירות במקום עולה כי ישוב באתר התקיים החל בתקופה הכנענית (1200-3000 לפנה"ס) ולאחר פער ישובי של כ-700 שנים (האתר לא היה מיושב בתקופה הישראלית) חודש הישוב בתקופה הפרסית-(332-539, לפנה"ס).

בתקופה הרומית (63 לפנה"ס - 324 לספירה) ובתקופה הביזנטית (638-324 לספירה) התרחב הישוב בצורה משמעותית. המקום חרב ברעידת האדמה הגדולה בשנת 749 לספירה. לאחר הרעש במהלך התקופה הערבית הקדומה (638-1099) הועתק הישוב לכיוון צפון מזרח (היכן שנמצאת כיום הכנסייה היוונית אורתודוכסית). ישוב זה התקיים לאורך כל התקופה הערבית ולמרבח האירוניה הוא ניטש ככל הנראה רק עם בואם של הצלבנים. האתר כפר נחום מתחלק כיום בין שלוש רשויות שונות: הכנסייה הפרנציסקנית מהזרם הקתולי, הכנסייה היוונית-

אותודוכסית - **כנסיית השליחים** השייכת לזרם היווני-אורתודוכסי (זרם שנפרד מהכנסייה הקתולית בשנת 1054 ונודע בשם הנצרות האורתודוקסית המזרחית שמרכזת ביוזנטיון) שוכנת בחלקו הצפוני מזרחי של אתר **כפר נחום**. בכפר נחום וסביבתו בחר **ישו** את שנים עשר שליחיו ומכאן שמה של הכנסייה. כנסיית 12 השליחים הינה כנסייה מרשימה הכוללת למרחוק בקירותיה הלבנים וכיפותיה הוורודות, והיא בנויה בסגנון הכנסיות היווניות האופייניות לאזור הבלקן. פנים הכנסייה מרשים לא פחות וכולל ציורי קיר עם מוטבים מהברית החדשה. בכנסייה דמותו של ישו מוקפת בדמויות מהתנ"ך. ישו כשליט כל יכול. האיקונות של יוחנן המטביל. יוחנן מופיע עם הראש על הכתפיים וגם צלחת עם הראש שלו. הוא מופיע עם כנפיים של מלאך. המבשר של ישו הוא יוחנן המטביל. ושם הכנסייה והיא כנסיית השליחים הקדושים וכל השליחים מופיעים. גם אצל היהודים, בעיקר בעדות המזרח אוהבים לקשור עצמים ותיקים במקום קדוש שאפשר עבור הקדושה. כאן בכנסייה יש רק שתי דלתות. המבשר, יוחנן מחבר הבשורה. ישו. אלוהים תמיד מופיע עם שלוש אותיות מסביב לראשו שפירושו – ההווה, וסביבו דמויות מהתנ"ך: דוד, יחזקאל, ישעיהו וכו'. ישו בתור בן האב גם עם דמויות מהתנ"ך. יעקב, בועז, יצחק.

האותיות על הצלב: יזוס כריסטוס ניקה – ניצחון. הכסאות מסביב הם הכסאות למכובדים בזמן התפילה הנמשכת בד"כ כשלוש שעות. בכל מקום אורתודוכסי יש את **סמל טאפוס – שומרי הקבר**. כנסיית השליחים נבנתה בשנת 1931 על שרידי הישוב **כפר נחום** מהתקופה הערבית הקדומה (638-1099) שכן לאחר הרעש הגדול בשנת 749 לספירה הועתק הישוב הקדום בכפר נחום למקום זה. שרידיו הקדומים של הישוב כפר נחום מהתקופה הרומית והביזנטית, היכן ששוכן בית הכנסת העתיק, שוכנים דרומית מערבית לכנסיית השליחים ונמצאים בניהולה של הכנסייה הפרנציסקאנית מהזרם הקתולי. ורשות הטבע והגנים הלאומיים. השרידים המעניינים והקדומים ביותר נמצאים בתחומי הכנסייה הפרנציסקנית שרכשה את אדמות כפר נחום מידי בדואים בשנת 1890. המבנה המרשים והמעניין ביותר באתר, הוא ללא ספק **בית הכנסת** מהתקופה הביזנטית, מהמאה הרביעית או החמישית לספירה. בית הכנסת הביזנטי ניצב על שרידי בית כנסת קדום יותר מהתקופה הרומית, ויש אף הטוענים שזהו בית הכנסת בו ביקר ישו, ככתוב בסיפורי הברית החדשה. בכ"ס הוא אחד מבהכ"ס הגליליים המפוארים, בנוי מאבן גיר מסותת, ובעל עיטורים מרהיבים. על אחד העמודים כתובת חלפי בר זבידא בר יוחנן – יהודי מבוסס ואיש כפר נחום שתרם למקום.

מדוע דווקא בתקופת פריחת הנצרות בונים בכפר נחום בית כנסת? א. הישוב היהודי במקום הוא גדול והיה צורך בביכ"ס. ב. האדרת היהדות. המציאות הפוליטית בתק' זו -המאה ה-5 כשהאימפריה הנוצרית חזקה היהודים מושפלים. ג. אם הבנה ביהכ"ס במאה ה-3 מצב הפוליטי של היהודים באזור היה טוב ולא הייתה להם סיבה לפחוד. בספרות הנוצרית ביהכ"ס אינו מוזכר כלל, רק הבית של פטרוס.

צביקה מעוז טוען שביהכ"ס הזה הוא אינו אלא כנסייה שנבנתה כסוג של מוזיאון שישרת את הסיפור. הוא מכנה אותו בית הכנסת של ישו.

רוב פועליו של ישו קשורים בביכ"ס, הוא עוסק בבית כנסת, מרפא בו, לביהכ"ס יש תפקיד מאד חשוב ומרכזי. ביהכ"ס והבית של פטרוס (מאה 5) נבנו ע"י הנוצרים כקומפלקס אחד שיש להם קשר. בהחלט התקיימו כאן 2 קהילות יהודית ונוצרית ולא קהילה מעורבת. כפר נחום ביסודו הי יהודי. רוב האוכ' בגליל המזרחי ודרום הגולן הייתה אז יהודית, ונראה שהתפרנסה מפירות הצליינות הנוצרית.

מתי פרק ד' 4-17 4-השיב ישוע ואמר: "כתוב, 'לא על-הליחם לברו יחיה האדם, כי על-כל-מוצא פי-יהוה'."

5 לקח אותו השטן אל עיר הקדש והעמידו על פנת גג בית המקדש.

6 אמר לו: "אם בן-האֱלֹהִים אתָּה, הַשְׁלֵךְ עֲצֶמְךָ לַמַּטֵּה, שֶׁהִרִי כְּתוּב, 'כִּי מִלְאָכָיו יִצְוֶה-לָךְ, עַל-כַּפְּיִם יִשְׂאוּנְךָ, פֶּן-תִּגָּף בְּאֶבֶן רִגְלֶךָ'."

7 אמר לו ישוע: "עוד כתוב, 'לא תנסה את-יהוה אֱלֹהֶיךָ'."

8 לקח אותו השטן להר גבוה מאד והרִאָה לו את כל ממלכות תבל וּכְבוֹדָן.

9 אמר אליו: "את כל אֱלֹהֵי אֲתָן לָךְ אם תפל על פְּנֵיךָ וְתִשְׁתַּחֲוֶה לִּי."

10 השיב לו ישוע: "הַסְתַּלַּק, הַשְׁטָן, הֵן כְּתוּב, 'לִיהוה אֱלֹהֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה וְאוֹתוֹ לְבַדוֹ תַעֲבֹד'."

11 לאחר מכן עזב אותו השטן ומלאכים נגשו לְשָׂרְתוֹ.

12 כְּאֲשֶׁר שָׁמַע ישוע כי הסגירו את יוחנן יצא אל הגליל.

13 הוא עֶזב אֶת נְצֻרָת וּבָא לְגוֹר בְּכֶפֶר נַחֻם לִיד הַיָּם, בְּחֶבֶל זְבוּלוֹן וְנִפְתָּלִי,
14 לְמַעַן יִתְקַיֵּם הַנְּאֻמָּר בְּפִי יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא :

15. (פסוק אחרון ב ישעיהו ה) "אַרְצָה זְבוּלוֹן וְאַרְצָה נִפְתָּלִי, דְרָךְ הַיָּם, עֶבֶר הַיַּרְדֵּן, גְּלִיל הַגּוֹיִם.
16 (פסוק ראשון ב ישעיהו ט) הָעַם הַהֲלֻכִים בְּחֹשֶׁךְ רָאוּ אֹר גְּדוֹל, יִשְׁבִי בְּאַרְץ צְלָמוֹת אֹר נְגַה עֲלֵיהֶם."
17 מִן הָעֵת הַהִיא הִחֵל יִשׁוּעַ לְהִכְרִיז וְלוֹמַר: "חֲזְרוּ בְתִשְׁבָּה, כִּי קָרְבָה מַלְכוּת שָׁמַיִם."

מְתֵי קוֹשֵׁר אֵת הַהֲגָעָה לְכֶפֶר נַחֻם לְאִיזוּשֵׁהי הַתְּגִשְׁמוֹת שֶׁל נְבוּאָה . יִשְׁעִיהוּ אָמַר: "אַרְצָה זְבוּלוֹן.....וּיְבוֹא לְכֶפֶר נַחֻם, עֶבֶר בִּירְדֵן, גְּלִיל הַגּוֹיִם. כֶּפֶר נַחֻם מִסְמַל אֵת הַיְצִיאָה מִיִּשְׂרָאֵל הַיִּשָּׁן אֶל הַגּוֹיִים, אֶל יִשְׂרָאֵל הַחֲדָשׁ, לְמִרְוֹת שֶׁהַגְּלִיל וְכֶפֶר נַחֻם הָיוּ יְשׁוּב יְהוּדִי. בְּשִׁבִיל מְתֵי הַתְּנוּעָה הַזֹּאת הֵייתָה מְאֹד סִימְבּוּלִית, תְּנוּעָה לְהַפְצַת הַתּוֹרָה בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם.

הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה מְלֵאָה בְּסִיפּוּרִים עַל כֶּפֶר נַחֻם, לְמִשָּׁל סִיפּוּר רִיפּוּי בְּתוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת -הָאֲרִכִּיסִינְגוֹגִי-בְּכֶפֶר נַחֻם. שֵׁם הָאִישׁ יֵאִיר, וְלוֹ בֵּת בֵּת 12. (הַכֹּל סִימְבּוּלִי).

"וְהִנֵּה בָּא אֶחָד מֵרֵאשֵׁי הַכְּנֶסֶת (אַרְכִּיסִינְאֻגוֹס) וְשֵׁמוֹ יֵאִיר. וִירָא אוֹתוֹ וַיְפּוֹל לְרַגְלָיו: וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו מְאֹד לֵאמֹר:
בְּתֵי הַקְּטָנָה חָלְתָה עַד לְמוֹת, אֲנִי בּוֹא נָא וְשִׁים יָדְךָ עָלַי לְמַעַן תִּרְפָּא וְתַחֲיֶינִי.... עוֹדְנָה מְדַבֵּר וְהִנֵּה בָּאִים מִבֵּית רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת לֵאמֹר: בְּתֵךְ מֵתָה לְמָה תִּטְרִיחַ עוֹד אֵת הַמּוֹרָה.וּיְבוֹא בֵּית רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת וִירָא הַמּוֹן בּוֹכִים.... וְאָמַר אֵלֵיהֶם מָה תַּהֲמוּ וְתִבְכוּ, הַנְּעֵרָה לֹא מֵתָה אֶךְ יִשְׁנָה הִיא.... וַיִּאֲחַז בִּיד הַנְּעֵר וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: תִּלִּיטָא (בְּאַרְמִית יִלְדָה) קוֹמִי אֲשֶׁר פִּירוּשׁוֹ הִילְדָה אֲנִי אֹמֵר לְךָ קוֹמִי נָא: וּמִיד קָמָה וְתַתְּהַלֵּךְ." **מַרְקוֹס ה' 21-43**

הבית של פטרוס.

בשורה עפ"י מרקוס א- 29 – "וַיֵּצֵאוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וַיְבוֹאוּ בֵּיתָה שֶׁמַּעֲוֹן וְאֵנְדְרִי וְעַמְהֶם גַּם יַעֲקֹב וַיּוֹחֲנֵן". כֹּאֲשֶׁר עוֹלֵי הַרְגֵל קָרְאוּ אֵת הַטְּקֶסֶט הַזֶּה הֵם מְאֹד הִתְרַגְּשׁוּ, יָכְלוּ לְחוֹשׁ אֵת תְּנוּעַת יִשׁוּ לְבִיחָכ"ס.

הַבֵּית שֶׁל פֶּטְרוֹס –בְּסֻמוֹךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מְבִנָה מִתּוֹמָן יִיחּוּדִי אֶף הוּא מֵהַתְּקוּפָה הַבִּיזֻנְטִית שְׁזוּהָה כְּכִנְסִיָּה עֵתִיקָה. כְּנִסְיָּה זֹאת נִבְנְתָה עַל בֵּית מֵהֵמָּאָה הָרֵאשׁוֹנָה לְסִפְרִיָּה שְׁזוּהָה בְּאוֹפֵן מְסוּרָתִי עִם בֵּיתוֹ שֶׁל פֶּטְרוֹס. כִּיּוֹם נִיֻּצְבַת מֵעַל הַכְּנִסְיָּה הַעֵתִיקָה, הַכְּנִסְיָּה הַפְּרִנְצִיִּסְקָנִית הַחֲדָשָׁה וְלֵה רִצְפַת זְכוּכִית הַמְּמוּקְמַת בְּדִיּוֹק מֵעַל לְכְּנִסְיָּה הַעֵתִיקָה כֶּךָ שְׁנִיתָן לְהַתְּבוֹנֵן בְּשִׁרִידֵי הַקְּדוּמִים. 3 קִירוֹת מִתּוֹמָנִים שֶׁפִּירוּשָׁם 2 מְסֻלּוּלִים אִמְבּוּלִטוּרִיִּים. מְסֻלּוּל פְּנִימִי תִמְךָ בְּרִצְפָה נְמוּכָה יוֹתֵר, כֶּךָ שְׁאֵלוֹ שִׁחְגוֹ בְּמִסְלּוֹל הַחִיצוֹנִי יָכְלוּ לְרֹאוֹת אֵת אֵלוֹ שֶׁבְּפִנִימִי. הַחֲגִיגוֹת נַעֲשׂוּ בְּתֵהֻלּוּכָה סוֹבֵבַת סְבִיב הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים הַנִּמְצָאִים הַמְּרֻכְזִים. שְׁרִידֵי הַבֵּית הֵם מֵהַתְּקוּפוֹת הַבְּאוֹת: הַעֵיגוּל בְּמִרְכּוֹז הַמָּאָה ה-4 וְהַכְּנִסְיָּה הַגְּדוּלָה מֵהֵמָּאָה ה-5. מְדוּבָר מְבִנָה הַמְּשֻׁמָּשׁ כְּמִקּוֹם הַתְּכִנְסוֹת שֶׁל קְהִילַת הַמַּאֲמִינִים שֶׁחִיָּה פֶּה וְהוּא הַמְּבִנָה הַכְּנִסְיָּתִי הַקְּדוּם בְּיוֹתֵר שְׁמוּכָר לָנוּ עַד הַיּוֹם. הַשְּׁרִידִים מֵהֵמָּאָה ה-4 הֵם הַבֵּית שֶׁל נְסִיךְ הַשְּׁלִיחִים, כְּפִי שְׁכִינְתָה אוֹתוֹ אִיגִירָיָה.

. בְּתַחֲמוֹי הָאֵתֵר בְּנוֹסֵף לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַכְּנִסְיָּה נִיתָן לְהַתְּרַשֵּׁם מִמְּבִנִים שׁוֹנִים מֵהַתְּקוּפָה הַרּוּמִית וְהַבִּיזֻנְטִית וְכֵן מֵאַלְמַנְטִים אֲרִכִּיאוֹלוֹגִים נּוֹסְפִים וּבְנִיָּהֵם כּוֹתֵרוֹת מְרִשִּׁימוֹת, גִּילּוּפִים מְעִנִינִים בְּאַבֵּן, אֲבִנֵי רִיחִיִּים, וְעוֹד. הַכְּנִסְיָּה הַמּוֹדֵרְנִית הַיּוֹנִנִית אֹרְתוֹדוּכִסִּית נִקְנָה ע"י הַפֶּטְרִיאָרְךְ הַיּוֹנִנִי הָאוֹרְתוֹדוּקִסִּי בִירוּשָׁלַיִם.

עַד הַמָּאָה ה-4 אֵין צִלְבִים, הַצִּלְבִּים סִימְלֵי מוֹת. מֵהֵמָּאָה ה-5 הַצִּלְבִּים מְסֻמְלֵי חַיִּים – יִשׁוּ הוּא מַחִיָּה.

כְּנִסְיּוֹת בֵּיתוֹת אֲפֶשֶׁר לְמַצּוֹא :

א. חוֹרְבוֹת הָעִיר הַרּוּמִית **דוּרָא-אִירוּפּוֹס**, נִמְצָאוֹת בְּמִדְבַר הַסּוּרְיָ, עַל גְּדוֹת נֶהַר הַפֶּרַת. בְּשָׁנָה 244/5 לְסִפְרִיָּה הַקִּימָה הַקְּהִילָה הַיְהוּדִית בְּעִיר בֵּית-כְּנֶסֶת שֶׁעַל קִירוֹתָיו צִוְּרָוּ נוֹשָׂאִים רְבִים מֵהַתְּנ"ךְ וּמֵהַמְּדֻרָשִׁים. כ-11 שָׁנָה מֵאוֹחֵר יוֹתֵר, כֹּאֲשֶׁר הַפְּרָתִים הִתְרִיבוּ אֵת הָעִיר, נִחְרַב גַּם בֵּית הַכְּנֶסֶת. כֹּאֲשֶׁר עֲרַכּוּ תוֹשְׁבֵי הָעִיר הַכְּנֻוֹת לְמַצּוֹר, הֵם עִיבּוּ אֵת חוֹמוֹת הָעִיר בְּעִזְרַת עֲרָמוֹת חוֹל שֶׁהִקִּימוּ בְּרַחְבּוֹת וּבְכִתִּים שֶׁלְּאוֹרֵךְ הַחוֹמָה. כֶּךָ הַצִּטְבָר חוֹל בְּתוֹךְ בֵּית-הַכְּנֶסֶת,

ותודות לכך השתמרו הציורים באקלים היבש של המדבר, עד שהתגלה בית הכנסת בראשית המאה ה-20. כמו כן נמצאה בדורא אירופוס כנסייה ביתית.

ב. ברומא המערות קבורה תת-קרקעיות ששמשו למגורים במאה ה-2-3 לסה"נ.

ג. הכנסייה בתחומי כלא מגידו מהמאה ה-3 זהו בית תפילה מרהיב ביופיו ובו פסיפס ועליו עיטורים שונים, כתובות ביוונית ואזכורים שונים. אחת משלושת הכתובות המעטרות את ריצפת המבנה נכתב שהמבנה מוקדש "לאל ישו קריסטוס כזיכרון". ברצפה נחשפו שלוש כתובות ביוונית, עיטורים גיאומטריים ומדליון המעוטר בציורי דגים. הכתובות תורגמו על-ידי פרופ' לאה די-סגני מהאוניברסיטה העברית בירושלים. הכתובת הצפונית הוקדשה על-ידי גאיאנוס, יתכן קצין בצבא, שתרום מכספו לבניית רצפת הפסיפס. הכתובת המזרחית מדגישה את זכרון של ארבע נשים: פרימיליה, קיריאקה, דורותיה וקרסטה. ובכתובת המערבית נזכרת אקפטוס, אוהבת האל שתרמה את המזבח לאל ישו קריסטוס – כזיכרון.

ד. בית פטרוס – הקדום ביותר מאה 1 תחילת 2. הקמת כנסייה ביתית על הבית שבו גר פטרוס.

בבשורות מופיעות קללות על צעירי כפר נחום, כורזים ובית צידא.

בית צידא – בית הדייגים. נמצאת בצפון הכנרת. ישוב מתקופת המקרא. כפר דייגים קטן יושב על תל שהפך לעיר במאה ה-1 בימי פיליפוס בנו של הורדוס. בשנת 30 לספירה החליט פליפוס בן הורדוס להקים כאן עיר פוליס וקרא לה יוליאס ע"ש לווייה אשת הקיסר אוגוסטוס.. מכפר זה הגיעו פטרוס אחיו אנדראס ופליפוס שנמנו על 12 השליחים של ישו. הארכיאולוג רמי ערב חפר במקום ואין בה שום ממצא נוצרי.

כורסי - שממזרח לכנרת היא לפי המסורת הנוצרית **גרגסה בארץ הגדרים** – (גרגשים אחד מעממי כנען- הם

הגויים !) ומוזכרת בברית החדשה בקשר לנס החזירים. ישו גרש שדים מגופו של חולה רוח, והם נכנסו לגופם של חזירים שרצו אל הכנרת וטבעו. **כורסי מוזכרת בבשורות עפ"י: לוקס ח' 26-39, מרקוס ה' 1-20, מתי ח' 24-28.** כל הסיפור מלא בסימבוליקה: שחור מול לבן, טהור מול טמא, יהודים מול גויים, חזירים, קברים, קבר טמא ומצד שני יש פעולה שנלחמת בטומאה, מטהרת. ישו מגרש את השדים ומכניסם בעדר חזירים שטובעו במים. האיש שרצה להצטרף אל ישו נדחה על ידו וישו אומר לו שילך להפיץ את התורה בדקפוליס = בעשר הערים. בעיני המחבר, דקפוליס משמש כאן כביטוי לארץ הגויים. החל מהמאה ה-4 יש רצון למצוא מקומות שאפשר לחבר אליהם את סיפור נס החזירים, וכנראה חיברו אותו לכאן – כורסי.

נס החזירים – מסופר על אדם עירום אשר "רוחות רעות בו" המבקש מישו עזרה. ישו מעביר את הרוחות הרעות לעדר חזירים שרעה בסביבה, דבר הגורם לחזירים בעדר להשתגע וכתגובה לכך כל העדר רץ לתוך מי הכנרת וטובע. אנשי המקום שהיו עדים למקרה נבהלו מאוד ורצו לספר ב"עיר ובשדה" את שראו. כשחזרו מצאו את המשוגע לשעבר לבוש ו"דעתו ישרה כשהוא יושב לרגלי ישו" לדעת חוקרים זהו מקומה של כורסי הקדומה, הנזכרת בתלמוד כמקום של עבודה זרה.

בעת סלילת הכביש ב 1970, נחשפו שרידי מנזר על שטח של 123X145 מ', כנסייה, רצפת פסיפס וכתובת יוונית. ב 71-73 נערכו בכורסי חפירות מטעם רשות העתיקות בראשותם של וסילוס ספירוס ודן אורמן. ניתן לציין שלוש תקופות עיקריות. תקופה א' בסוף המאה ה-5 עד אמצע המאה ה-6, קם הישוב כורסי ונבנו המנזר והכנסייה וכל שכן השירותים הציבוריים, רחובות, תעלות ניקוז, ביצורים ועוד.

בתקופה זו הגיעה כורסי לשיא שגשוגה והשתרעה על שטח נרחב, מן הגדולים בארץ הקודש כדי להכיל את המוני הצליינים שבאו לאזור הכנרת הוא ים הגליל.

תקופה ב', השנים 582-587, ועד לפלישת הפרסים 614 לספירה, גדל הישוב כורסי. מספר חדרים בכנסייה שימשו חדר תפילה וקפלה.

תקופה 2, מ 614 ועד לסוף המאה ה-7 תחילת המאה ה-8 לספירה, בפלישה הפרסית פקד הגורל המר את כורסי כמו את כל ישובי הנוצרים האחרים. מבנים נהרסו ושטח האתר נצטמצם והתרכז באזור הכנסייה. למרות תנאי החיים שהורעו מאד, הוסיף הישוב להתקיים. עם פלישת הערבים 634 כמעט ונפסקה הצליינות הנוצרית ומתושבי כורסי נשלל מקור ההכנסה העיקרי. הישוב נהרס בסוף המאה ה-7.

תקופה שלישית – עד מחצית המאה ה-8 לספירה. לאחר חורבנה של כורסי הוסיפו במשך כמה שנים לשבת בה אך כורסי חדלה לשמש לפולחן דתי. נוודים עניים ודלים שלא היו רגישים לחשיבותה הדתית הפכו את האתר למרבץ בהמות בית. במחצית השנייה של המאה ה-8, נעזבה כורסי לחלוטין. אחרי המאה ה-8 המקום נעלם.

ב 1980 תוך ביצוע עבודות שחזור, התגלה ליד הסלע בדרום מזרח האתר, מבנה ובו קפלה מרוצפת בפסיפסים. רשות הגנים הלאומיים שחזרה את הכנסייה והכשירה את המקום.

כנסייה עם נרטקס, שלוש דלתות, שני טורים של עמודים ואפסיס ושני חדרים, כמו שכתוב בספר. **סיפור על הספסלים, הסיפור הוא שכל מי שישב על הספסלים מתרפא מכל המחלות. לפי האמונה מי שישבת על הספסל נכנסת להריון.**

באטריום, יש קריפטה קטנה בה גילו את שלדי הנזירים. העבירו אותם לשלטונות הכנסייה היוונית. בדיוק אותו המבנה שראינו בכנסיית הלחם והדגים אלא שהפסיפסים כאן פשוטים ביותר. אך יש יוצא דופן מאד בולט, לכל החוקים שלמדנו יש יוצאים מהכלל, החוקים לא חקוקים באבן. חדר הדיוקוניקון, הוא חדר הלבוש, חדר הגלימות של הכמורה ויש כאן בפטיסטריום. למטה יש כתובת. הכתובת הזו חשובה כי כנגד כל יתר הכתובות, הכתובת הזו נותנת לנו תיארוך מדויק לפחות של הרצפה. על הכתובת כתוב: "בזמנו של סטפינוס, אוהב האלוהים, ראש הכנסייה וההגמון, נעשה הריצוף הזה של חדר הטבילה בחודש דצמבר, אינדוקציה רביעית בזמנו של המלך מאוריטיוס, אוהב את ישו הקדוש בתקופה של האיפטיה הראשונה". תרגום לעברית פשוטה, שנת 585/6. תיארוך מדויק של חדר הטבילה.

זיהוי המקום כורסי – אוסביוס – "גרגסה – גרגשי- שם ריפא המשיח את אחוזי השדים, ומראים היום כפר על ההר אשר אצל אגמה טבריה אשר אל תוכו צללו החזירים. קריליוס מסקיתופוליס – מספר על מסע הצליינות של סבאס במקומות הקדושים בכנרת, הגיע לחורסיה = גרגסה, וכאשר מתברר שהערכים קוראים למקום כורסי זה מתחבר.

להתראות בסיוור הבא.

